

BÁNYÁSNAP

Nem volt ez kimondottan bányavidék. Félig az erdőbe, félig a meredek oldalakra kúszva, mindössze egy bányászfalucska volt, de azért itt is minden évben megtartották a bányásznapot. Hét kilométerre, az alsó faluban volt a vasúti állomás, a rakodó, innen is jártak fel dolgozni, teherautókon érkezett mindig a váltás. Most a két falu között, ahol a völgy valamelyest kiszélesedett, pallót vertek át a patakon, s a két parton sátrakat és bódékat állítottak fel. Az ácsok szombat délután esőben dolgoztak, másnap reggelre sem állt el egészen. A hűvös szemerkélés ellenére a bányászok kora délelőtt elindultak lefelé az úton családostul.

A kis bányászfalunak vendégei voltak: két teológus. Azt mondták magukról, hogy jogászok. Előző nap délután érkeztek, s mindjárt elindultak körülnézni. Miután egy darabig a tekepálya körül ácsorogtak, látni akarták az iskolát. Mindenkinék azt mondták, hogy jogászok, és most kirándulni vannak.

Most ők is itt voltak, a fiatal tanítónővel és a fiatal óvónővel érkeztek. A szűk völgy hoszszú estéi, a sok magányos üldögélés után – mintha csak erre a találkozásra vártak volna – a két nő szemébe visszatért minden meleg, s ahogy oldalukon a fiúkkal az ünneplők feszes tömege közt lépegettek, ezt a pillantást igyekeztek némiképpen óvni a hűvös esőcseppek elől. De találtak egy szárazabb helyet, leültek egy nagy fenyő alá römizni. A föld tiszta volt, a patak itt havonként megárad, és magával

visz minden hulladékot. Egy idő után abba-hagyták a játékot, és csak nézdelődtek a fenyő alól. Aztán az egyik teológus beszélgetni kezdett az óvónővel, és sétálgatva eltűntek a sátrak között. Ezalatt a másik kettő elheveredett a takarón. Ők is beszélgettek.

Amint a másik kettő visszatért, a tanítónő egy kék vinilintáskából szendvicseket vett elő, kitette őket a táska nyirkos lapjára, és enni kezdtek. A szendvicsek színes gyermekrajzokba voltak csomagolva, amelyeneket iskolák folyosóin láthat az ember. A félrelökött papírokon a színeket és a tanulók nevét lassan elkente a permetező eső.

Közben új társaság érkezett, azok, akik az éjszakai váltásban dolgoztak. Műszak után alaposan lemosdottak, pihentek keveset, aztán ünneplőt vettek magukra. Most mindenkivel kezét fogták. Egyszerre csak mindenki mindenkivel kezét fogott, együtt volt a három váltás. Fehér gabonapálinkát ittak. Többen odajöttek és koccintottak a teológusokkal. A fiúk örültek, hogy velük is koccintanak, és nincs semmi baj amiatt, hogy a nőekkel vannak. A bányászok nem nagyon izgatták magukat, tudták, jövőre új tanítónő jön. Innen még nem ment férjhez egy tanítónő sem.

Az egyik teológus elsétált egy sátorig, ahol a sört adták, kért négy üveggel, és beleállította őket a patakba hűlni. Aztán tovább römiztek. Szorosán ültek egymás mellett, jól láthatták egymás köveit, de hát ez most nem volt fontos.

A szemerkélés függönyén át ki lehetett látni a bódék körül mozgó alakokra, hogy gondtalan imbolygásukban mint ázik az az ing, ami már két hete vagy talán három hete kivasalva vár, hogy egy lemosdott, fehér testre kerüljön. Az

a teológus, amelyik ezt egy pillanatig figyelte, mégsem mondott semmit, nehogy az óvónő időmaira simuló gondolatait szavakkal megtörje. Kiránduláson voltak. Amíg a sör hűlt, ők is fehér gabonapálinkát ittak.

Délfelé hirtelen néhányan sietve megindultak az úton fölfelé. Volt, aki szaladni kezdett. Sokan belegázoltak a patakba, mert a hevenyészett palló igen keskeny lett volna. Nem meszsze, az első kanyarban, oldalára dőlve egy pirit szállító kocsit lehetett látni, rakományával a patakmederben. Csúszós volt az út. A vezető azt gondolhatta, ezzel még lemegy, kiüríti, hamar fehér inget vesz, aztán jön ő is az ünnepélyre. Most a kocsi mellett állt, fehérén, szája sarkából kiindulva piros csík vezetett az álláig, s ott egy cseppben megszakadt. Mind azt mondogatta, hogy egy bányászfiú még ült a rakományon, és az most nincs sehol. Az autó mellett, a patakmederben hevert a kiömlött nehéz pirit.

Amikor előkerült alóla az a fiú, többen elfordították a fejüket: nem ünnepre való volt. Az anyja viszont, aki szintén ott álldogált, egészen közel ment hozzá, és nézte. Nem nagyon akart hozzányúlni, csak nézegette. A fiú még a halottak között is csendes halott volt, nem véres, egyszerűen csak piszkos a sötétszürke, nedves pirittől. Tágra nyitott szája is tele volt a nehéz ércel.

„Mondani akart valamit – szólalt meg kis idő után az asszony. – Mert mi egyébtől lett volna nyitva a szája, hogy behullhatott a pirit?”

Többen egyetértettek vele: a fiú bizonyára mondani akart valamit. Közben azért szelíden körülfogták, hogy indulnának el onnét.

„Mit akarhatott mondani?” – folytatta az asszony oly kérlelhetetlenül, hogy úgy tűnt, erőszakkal kell onnan elcipelni. De aztán magától hazament.

Kérdéseivel este sem hagyott fel. Az iskolával szemben, a patak túlsó partján lakott, hangja a nedves levegőben átkelt a víz fölött.

Az egyik teológus ültéből felkelt és becsukta az ablakot. Azt mondta, ezt nem lehet hallgatni. De a szobában is nedves volt a levegő, a römikövek minduntalan összeragadtak. A másik teológus kinyitotta az ablakot, ő hallani akarta.

„Mit akarhatott mondani?”

Még egy keveset ültek így, aztán az előbbi teológus elvonta az óvónő ölében melegedő kezét, és felkelt. „Hogy az isten rakná bele...” – mondta igen halkán. Most már úgyis mindegy volt.

„Aztán jövünk még errefelé” – búcsúzkodtak sietve.

Kiálltak az útra, vártak egy kocsit, hogy levigye őket. Nem voltak rossz fiúk, csak élvezték magukat. Azt mondták magukról, hogy jogászok, közben teológusok voltak. Messziről meglátszott rajtuk, hogy teológusok, de errefelé nem láttak még sem jogászt, sem teológust.